

Posudek vedoucího na diplomovou (magisterskou) práci

Jakuba Žežuleho

Funerální výjevy v rámci minojského a mykénského obrazového umění v období LM IIIA-Ba
LH III A-B

Práce se zabývá obtížným tématem, scény na mykénských a minojských larnacích jsou hůře interpretovatelné než výjevy na freskách, jejich zobrazení je hrubší a často zkratkovité, mají však výhodu relativní úplnosti zobrazených námětů., neboť velká většina larnaků se dochovala vcelku.

V prvních kapitolách se autor věnuje napřed zobrazování prostoru v egejském umění, zde by stálo za připomenutí, že pozorovatel není striktně oddělen od obrazu, pohybuje se v něm. Poté práce přechází k rozboru výzdobných motivů na larnacích, napřed florálních, a poté zvířecích, včetně množství mořských tvorů. Význam lilie, papyru a dalších zahradních motivů „rajské zahrady“ je nepochybný, nejen ve funerálním kontextu, pro papyrus jsou egyptské paralely významné, ovšem v podrobnostech by bylo možno leccos interpretovat i jinak složitější je these o významu lovu v podsvětí. Překvapuje také, že autor popírá (str. 23) existenci delfínů na larnacích; je jich mnoho uvnitř vanovitých larnaků, které autor asi neprohlédl či považoval spíš za ryby.

Dvojitá sekera, labrys byla obětním nástrojem, motýli ještě u Platóna obrazem lidských duší. Posvátné rohy se obvykle interpretovaly jako symbol býčích rohů, posvátného, ale také obětního zvířete ve spojení s labrys; nová interpretace jako dva pahorky s vycházejícím sluncem se mi stále jeví méně přesvědčivá v egejském kontextu; mluví proti tomu i jejich mnohost v Knossu (s. 27). Rostlina pak značí nový počátek po oběti. Tady s Marinatosovou asi bude souhlasit málokdo, i s jejím pojetím sluneční bohyně, jakkoli u Chetitů taková byla. Slunce i Měsíc jsou mnohdy femininní či maskulinní i ve většině jazyků, ale tato these je v protikladu se všemi předchozími specialisty v egejském náboženství, ve kterém zřejmě ženská triáda bohyní či její další aspekty hrála prim. Kréťané bezpochyby nevyjadřovali své náboženské myšlení našimi úzkými pojmy.

Osmičkovitý štít je symbolem partnera Velké bohyně na mnoha freskách; ten musí projít obětí jako Adonis. Rozety jsou někdy květy ze stromu života, jindy motivem slunečním; opět lze připomenout afinitu L H IIIA B s amarnským náboženstvím. Zvířecí oběti existovaly bezpochyby, občasné lidské velmi pravděpodobně.

Kladně hodnotit lze pečlivé popisy scén na vybraných larnacích, které jsou často ještě předmětem diskuse; pro interpretaci bohyní a dalších kontextů bych doporučil také Kerényiho a Burkerta. Bezpochyby cesta do podsvětí vedla přes moře podobně jako v Egyptě, velmi pravděpodobně též na západ, a Kréťané se cítili daleko více součástí přírody než my. Lov by spíš měl být symbolem úsilí dostat se skrze nástrahy cesty do podsvětí či k bohyni (např. kavkazský Amirani) než samotným cílem cesty do podsvětí, to nemá moc paralel v mytologiích.

Vysoko zhodnotit lze, že diplomant shrnul a prostudoval velmi rozsáhlou literaturu, včetně mnoha prací v ČR nedostupných a získal si hluboké znalosti o tématu. Lze souhlasit, že základní interpretační oblast bezpochyby leží v oblasti cesty do podsvětí, cesty skrze smrt k novému zrození na onom světě, případně další reinkarnaci ve světě pozemském. Užitečné jsou zejména egyptské paralely larnaků v egyptských schránách z hrobek, hůře je tomu s dnes obecně opomíjeným přístupem z pozdějšího řeckého náboženství, v tomto případě zejména eleusinských mystérií. Jak autor sám vhodně připomíná, toto hledisko je dnes opomíjeno obecně. V interpretacích bych doporučoval vyjít z širších dokladů mytologií, řecké i předovýchodní. Ovšem i tak jde o práci rozsáhlou a respektující více hledisek.

Není nejmenších pochyb o tom, že práce si zaslouží, aby byla přijata jako podklad k obhajobě a k získání titulu MA.

V Praze dne 20. srpna 2011

Prof. PhDr. Jan Bouzek, DrSc.